

Бандій А.О.,

курсант 2 курсу

*факультету підготовки фахівців
для органів досудового розсліду-
вання*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Токар А.О.,

*викладач кафедри тактико-
спеціальної підготовки*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ПОЛОЖЕНЬ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Хотілось почати з того, у сучасних дослідженнях значна увага приділяється правам людини. Ця тематика цікавить і пересічних громадян, і науковців. Вивчають проблеми прав людини представники багатьох суспільних наук: юриспруденції, політології, соціології, філософії, тощо.

Слід підкреслити, що Конституція України широко представлена у правах людини, що відповідає за змістом та співвідноситься з положеннями Загальної декларації прав людини та низкою міжнародно-правових актів, що конкретизують та деталізують її. Це, в першу чергу, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, які Україна ратифікувала ще з часів СРСР. Тобто у другому розділі Конституції України права та свободи людини та громадянина повністю закріплені. І якщо порівняти норми, в яких вони закріплені, з найважливішими міжнародно-правовими актами у галузі прав людини, то слід зазначити не тільки збіг загальних підходів, але й подібність багатьох конкретних норм. Такий підхід до українського законодавства пояснюється тим, що українська держава є частиною міжнародного співтовариства і визнає цінності людської цивілізації, а також тим, що "існуючі міжнародні договори, затверджені Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України" (ч. 1 ст. 9 Конституції України) [1]. Таким чином, після вибору шляху демократичного розвитку та визнання Загальної декларації прав людини та принципів поваги прав людини, закріплених у загальнолюдському міжнародному та регіональному законодавстві про права людини, Україна все більше входить у європейський правовий простір.

Однак, незважаючи на те, що деякі положення розділу II Конституції України сформульовані більш доцільно та точніше з юридичної точки зору

порівняно з відповідними положеннями міжнародно-правових актів, слід зазначити, що деякі з них є надмірно абстрактними. і не повністю відповідають сучасним та європейським стандартам; реалізація низки соціальних та культурних прав, закріплених у Загальній декларації, також залишається проблематичною. Наприклад, зміст ст. 48 у формулюванні, закріпленому в тексті Конституції України, на думку П.П. Шляхтуна, надає праву декларативного характеру [2, с. 189–190]. Тобто держава на конституційному рівні не бере на себе жодних зобов'язань щодо здійснення цього права і не несе жодної юридичної відповідальності за його порушення.

Крім того, порівняльний аналіз положень Загальної декларації прав людини та міжнародних пактів та відповідних статей Конституції України показує прогалини, невідповідності та суттєві внутрішні суперечності деяких положень Конституції, що зменшує силу та потенціал прав людини. Наприклад, ч. 1 ст. 2 Загальної декларації прав людини зазначається що, кожен має всі права та свободи, викладені в цій Декларації, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичної чи іншої думки, національного чи соціального походження, власності, статусу або інша ситуація " , а в ст. 7: «Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом» [3, с. 8–9]. Водночас у ч. 1 ст. 24 Конституції України передбачає, що «громадяни мають рівні конституційні права і свободи і рівні перед законом» [5]. Тобто, використання такого формулювання підкреслює визнання закріплених у Конституції України прав і свобод не за кожною людиною, яка перебуває на її території, незалежно від того, чи є вона громадянином України, іноземцем чи особою без громадянства, а тільки за громадянами України.

Слід також зазначити, що сучасна Україна, незважаючи на деякі її досягнення у забезпеченні прав людини, відображені у Загальній декларації та інших актах ООН, «поки що не належить до тих держав, які є лідерами у цій справі» [4, с. 39]. І тому закріплене в ч. 1 ст. 3 Конституції України положення про те, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [6], є скоріше виявом намірів та цілей держави ніж захищене законом правило. Це виявляється, насамперед, у таких явищах, як: 1) незабезпеченість права кожної людини на життя в умовах збільшення злочинних проявів у суспільстві; 2) порушення принципу рівності всіх перед законом і судом, що виявляється в умовах поглиблення соціальної й економічної диференціації суспільства, наявність фактів дискримінації прав людини за національними, релігійними, майновими, статевими, мовними та іншими ознаками; 3) неефективність судової системи, яка майже недоступна багатьом громадянам держави, дорожня адвокаторська послуг, невиконання багатьох рішень судів тощо; 4) зловживання свободою слова, друку й інформації, особливо засобами масової інформації, коли брутально порушуються права людини щодо недоторканості приватного та сімейного життя, коли пропагується дискримінація, розпалювання міжетнічної, ра-

сової, релігійної ворожнечі тощо; 5) незадовільна соціальна захищеність людей, коли держава не виконує свої обов'язки щодо своєчасної виплати заробітної плати, соціальної компенсації тощо; 6) повсюдне порушення одного з основоположних прав людини – права на працю та інші трудові права; 7) порушення прав кожної людини на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло, а також на соціальний захист, охорону здоров'я та медичну допомогу; 8) низька правова культура та правова свідомість різних прошарків населення, в т. ч. посадових осіб усіх рівнів державних органів влади, панування правового нігілізму, неповага до Конституції, законів України та до відповідних державних інститутів; 9) неадекватна реакція, а часом і бездіяльність, державних і недержавних структур на порушення прав і свобод людини.

Таким чином, за ці роки Загальна декларація з політичної декларації перетворилася на політико-правовий документ, який мав величезний вплив на демократизацію внутрішнього життя багатьох держав, зокрема України, яка, визнаючи Загальну декларацію прав людини та включаючи багато в свою Конституцію нормативних принципів, які суттєво або навіть текстурно відтворюють її положення, стають дедалі безпечнішими в європейському правовому просторі. Водночас, незважаючи на широкий спектр прав і свобод людини і громадянина, закріплених у Конституції України, деякі з них не повністю відповідають сучасним світовим та європейським стандартам, реалізації та захисту низки прав відповідно до Загальної декларації, зокрема соціальні та культурні проблеми залишаються проблематичними. Це зараз символічно, оскільки цілі Загальної декларації прав людини не були досягнуті в повному обсязі, вона залишається актуальною і потребує науково-теоретичного перегляду та практичних заходів, спрямованих на вдосконалення її положень.

Література:

1. Рабінович П. Загальна декларація прав людини і Україна. Вісник Академії правових наук України. Харків, 1998. № 4. С. 34–43.
2. Погорілко В. Загальна декларація прав людини – одна з найважливіших загальнолюдських цінностей XX століття. Право України. Київ, 1999. № 4. С. 7–9.
3. Вышинский А.Я. Вопросы международного права и высшей политики. Москва: Юриздат, 1951.
4. Конституційно-правові засади становлення української державності: колективна монографія / за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Тодики. Харків: Право, 2003. 328 с.
5. Головатий С. Про людські права: лекції. Київ: Дух і Літера, 2016. 760 с.
6. Права человека: итоги века, тенденции, перспективы / под общ. ред. Е.А. Лукашевой. Москва: Изд-во НОРМА-ИНФРА-М, 2002. 435 с.